Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера деза ★ ЕРА, 6 МАРТ, 1986 ШУ. ★ № 26 (7219). ★ Мах 3 кеп.

КПСС XXVII съезд

5 марта съездий Кремлевски Двореце дІахо болх беш хилар Советски Союза Коммунистически парте XXVII съезд. 1986—1990 шерашка а 2000 шерага кхаччалца йолча юкъа а СССР экономически социальнии дегІайоалаяра Керттерча постамех бола соцам тІаийцар съездо.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ XXVII СЪЕЗДА БАЛХАХ БОЛА

ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1986 шера 3 марта болх дІахо бир Советски Союза Коммунистически парте XXVII съездо.

Іуйрийнарча заседание «1986 — 1990 шерашка а 2000 шерага кхаччалца йолча юкъа а СССР экономически социальнии дегІайоалаяра Керттерча постамий хьакъехьара» докладе.

Докладе бир СССР Министрий Совета Председателла новкъоста Рыжков Николай Ивановича. Докладаге тІоагІге уйла тІаьхьийта ладийІар, из'ева юкъарІа цкъа санна дукхаза а тІоаваш диттар.

Цун тІехьагІа ювца йоцийар доклад. Пренешка дакъа лаьцар новкъостаца Ю. Н. Христораднова — КПСС Горьковски обкома хьалхарча секретара, А. Ананова «Азнефть» кхача объединене бируш тохара балхий Алибайламишки управленне бируш деттача мастера, К. В. Фролова — СССР Іилмай Академе вице-президенте, Н. С. Конарева — СССР машиностройтей министра.

Моаршал луш съезде къамаьлаш дир новкъостаца Байардо Арсе Кастаньос — Никарагуа къам жугъадаккхара Сандинистски фронта Къанан кулгаца исполнительни комиссе вице-координатора, Родней Арисменде — Уругвай Коммунистически парте ЦК Генеральни секретара.

3 марта сайрийнарча заседане дІахо йийлар «1986 — 1990 шерашка а 2000 шерага кхаччалца йолча юкъа а СССР экономически социальнии дегІайоалаяра Керттерча постамий проекта тоадарашкен тІатохарашкен хьакъара а цу дешех болча соцана проект нийъ-ъра а комиссе вІашагІъеллар съездо.

1986 шера 4 марта дІахо болх беш хилар Советски Союза Коммунистически парте XXVII съезд.

Іуйрийнарча заседане «1986—1990 шерашка а 2000 шерага кхаччалца йолча юкъа а СССР экономически социальнии дегІайоалаяра Керттерча постамий хьакъехьара» докладе шера Н. С. Ермакова — КПСС Кемеровски обкома хьалхарча секретара, Е. А. Шулика — Сибгаз-бонкхача Октябрь 60 шу дизара цІерагІча Мински автомобильни заводе кузнеца-штамповщика, Д. К. Моторне — Херсонски область Белозерски район Кирова цІерагІча колхоза председателла, Н. А. Назарбаева — Казахски ССР Министрий Совета председателла, П. Г. Пронягина — Томски область «Химстрой» тІирса управленне начальника, Ю. Н. Прокопьева — КПСС Якутски обкома хьалхарча секретара.

Съездага моаршал луш къамаьлаш дир новкъостаца Володя Тайтельбойма — Чиле Коммунистически парте ЦК Политкомиссен Секретариатен члена, Абдулла Аль-Ахмара — Сире арабски социалистически возрождение Парте Генеральни секретара заместителла.

ДІахо пренешка къамаьлаш дир новкъостаца Ф. В. Попова — КПСС Алтайски крайкома хьалхарча секретара, Б. Е. Патона — Украински ССР Іилмай Академе президенте, Е. О. Патона цІерагІча электросварка института директоре, Н. Д. Дзениса — Латвийски ССР бахача наха бытовой тІуланхьан деча Баугски районни комбината директора.

Цун тІехьагІа моаршал луш къамаьлаш дир новкъостаца Хенг Самрина — Кампучо Халкъа-революционни парте ЦК Генеральни секретара, Кампучо Халкъа Республика Пачхьалхенан совета Председателла, Атос Фаиас — Аргентина Коммунистически парте Гінеральни секретара, Мишухиро Какинос — Японе Коммунистически парте ЦК Секретариата Председателла.

КПСС Центральни Комитета Политически докладаш йола Советски Союза Коммунистически парте XXVII съезда

РЕЗОЛЮЦИ

КПСС ЦК Генеральни секретара н. М. С. Горбачева лъча КПСС Центральни Комитета Политически докладага а, а Съезда, из йийца а йийца, Советски Союза Коммунистически парте XXVII съезда белгалдоакхк, вай ленински партин ший аргІанарча съездага хІама хьакхоллара бечь балха кердача опыто йІаХийй яь, кхоторенеи цхьоагІо йолашш ена хилар. КПСС программни установкаш, парте XXVII съезда решенеи кхоачап а еш, советски халкъ дикка дІахьалхашкахьа дахар экономике, социальни дьхьке, культуре. Советски пачхьалкхин практикарча политике программи тІоагІоенаей, дупен халкъашта юкъера сий ла пошде

КПСС Центральни Комитета Политически докладах йола Советски Союза Коммунистически парте XXVII съезда

РЕЗОЛЮЦИ

(ДІахододер. Долхлур 1-ча оагІо тІа).

— халкъа боахама дерригача боярмашка культалара экономически методашка довла, эргальнха тоае планировани, финансово-кредитни механизм, ценообразоване система, эргянихь материально-технически снабжения;

— производствена концентраци, специализацин, кооперировани яра тенденцеш, шаши бухзам болаш долча доахьой комплексаш, территориально-производственни отрасленга юкъера кхиЙолен формированеш дегІаяхар теркал а деш, доал делга тІаназара организационни структурашна йолаш хІиттор;

— Іалашде боахама отрасленойн территориальни доал делга дикагІча тайпара тардар, республикашца регионални комплексни экономически социальни дегІаяхь, республикански моттигашкарчу органийн бюджетаца ДІаэ. пхеррьера, эгзарш, хьакъаре арІам. ЛІишдошьяра, отраслешта юкъера производеташта, социальни производственни инфраструктурана кулгалдеча а деш.

Доал делга эргадалъхна тодаро ДІадеч уйлаш хуьцІа, партийни автино, боалама пархьама, дуникача къхьегамхоша керда декхарш къаьста кхегадеш хІлар, хьалхина латта стереотишаш ДІаяхар. Тоаде деза да доал дарга теоретически дешаш ІаІмаш дарда тІа ниЙдельца, петара хьалха производительни сношени социалистически производственни отношенеташ юкъерча ВІаши цхьана леладеча гІулакхий диалектикаца, социалистически доалъхь дегІайолаяраш, товарно-хІуман отношенеех пайда оцарца, боахама организацине тоайл йолаяр моІаме ялари цхьана тайпара дувзаденнарш а дозаш.

5. Съездо белгалдоаккх, оттадь декхараш толаме кхоачашдара халкъа боахаме долаш дола кхоачамаш ма могта чІоагІарІа оарцагІдаха дезалъга. Партийни, советски боахама, общественни организацеша, хІинхьама тІадеразде деза организованности дисциплинеи чІоагІъяра, доал довпаш хІлар ДІаданкхара. Керттера кез тІабахийта беза болх бен йолча производственне мощносте бизаяІа, пайда оцарца, массе оагІонаш дІабахьа, материально-технически ресурсаш энергеи ихъера, кхоачамаш хІоделли отход йоацаш йола технологи юкъЙолаяра, ресурсех шоалаІа пайда эцара, производства ритмичность даккъара, договорни поставкаш шеко боешдаш кхоачашдара. Ма моз дукхагІа тІаяхь тІадахийта деза продукце дикаш дерригача балха дикаш оьлангара товара. Из лоархІамегІа дола халкъа хьакъара декхар кхоачашдара ІаІмаеи техникаюн хІаматара хьана нарядгІайначух юг ГІорІоЙта а еш, ерригача предприятеи, доал дара оагІонаш ларбелъ ницаш ма могта дукхагІа оарцагІдаха деза. ТІатеІІа а хІара деша а дикал лакхъара тІехьа доаттабу къовсам хІара коммунота, хІара къаьстагмохуьн гІулакх а хиша ДІаотта деза.

Беркгера экономически, организаторски а политически а болх тІаберанаб деза нах гай ДІаяхар производстве дог лазаш хулгІа, цунна доал деча цар тІа-тІа хьинарегІа дарца доацилга ІалашдІара, къаьстагмой творчески хьинар айде, шийтталагІча пятилетка ІІаначи кхоачашъяра тІехьара социалистически кхь корта а болаш ВІаши бесаьлхьанка еза. Производстве проектировани белгалдоахача морельни фактора лоархІам ма могта айбанза, ударникий, стахановски болама традицеш шераГІа дегІаяхуьзана яргьяьн.

6. Съездо керттера терком тІабохийт хьинаре, цаІ йола оцальни политика чакхъяьккхар, наьха вокхара ергира а оагІон чулацам тІаьхьа ІІаначи кхоачашдара дуникача а перспективаца а белгалъяьь халкъа хьал-таро товара программа кхоачашъяра. Планироване а управление а органаш цІенкашта тІаерзае еза социальни сферина эшараш, Уггаза хьинка проблемаш терзад ІІа белга цІенаш, ДІаданкхара, ІІаначи кхоачашдара. Ма моз а наьха эшараш терхал ца дар, цар законни хьашташ моллагІча тайпара дь а теІадар гІулакхаш тІарча наьх вІалла а де йини йолаш хІама дан. Парте цІенкашгта лелаерьа социальни инфлсон пхиъ ма могта чакхъяьккхар новкъарле ешмел дар тІатеІІа ДІадаьхха хьожарьга.

Дикала кердача ларІа тІа а йоаккхаш, халкъа хьал-таро айзар шерра программа отгаю КПСС-о. Из деча хана наьха вазар тоадела айхха дийна хІлй деза хІара болхлочун, хІара производственни молодежина хьакъегама а общественна а дахьке ІІаьхьа къаьхуьнг дар лаккдарца.

Къаьхьгама а потребленге а боярмаш тІехьа доаттабу къовсам тІаьхьенаб, алаяи къаьхьгама оваьрзаеш, цун дикала хьожкмех чІоагІа тийна хулгІа отгаюа дола ІІаначи съезда. Цеханаьр, из оагІонаш уравниловка, болх ца беш дахьюха ахчаш, ца йоагІаш йола премеи тІлиІга ма хІлийта, къа ца къегаш пайдаш дарца, «хІапренегара — тІехьара хьожка, хІапренна — къаьхьгара деза» ша социалистически вокхара керттера принцип хьажа тайпара текхлярца машар боьшаш къовсам лелабе. Дер дайна лелараштга, социалистически доалъхьена тІакхударашта, кхаьш нидерашта духьала дерзадаь кхы тІа де дезараш де ух гаргтярча хана.

Центрерча а могтагІашнарча а партийн, паччахьалкхен, боахама органаша оьлангара дена хувца деза рынок дикача товарашца а гІулакхаш дарца а хьалъянгара дешаш къестаделга, халкъа ша товарш хьадара а гІулакхаш дара сфера а дегІайолаяр, комплексни программа шиеш йоацаш кхоачашъяра Іалашде деза, из лоархІамегІа дола дехкар кхоачашдеча хІара республика, кpая, областа, халкъа боахама хІара оарцало юкъекхуьна дахьа доакхагІа хилийта деза. Боачча нада ваш товарш дойтгадара халкъара мохьхьанара органий бехткоташ айбе.

ХІара дешаш къаьстача квартираца с цІенца Іалашбар духьа белгалъяьча хана дегІаккхуьна наьх чубаха цІеюш хьалдара а цІенош фонда реконструкци ира а масштабаш, кооперативни а индивидуальни а цІенош дола, капгирхой комплексаш елга ма могта хьаллада, фусамаш дІаяха ешара практика тоае.

7. Социальни сферс дикала хувцамаш даро ДІадех къаьхьаме, цун чІоагІа тІелаьма дахьке хІоаргга дувзаьнни делга, къаьхьгама оваьрле лаьккъеташта, денанг съаьнга а хьатаг а тІаьхьа а эффективнеш лаккъеш тІатеІІа чакхдаккхар, дешархой компьютерни грамотность Іалашъяр, шоаш бахча а къаьхьга а кагирхой кийчбелга оьлангара денз тоадер. Дийна дарггоацаш лоархІалда ланерехь юкъера дадрхйан образовани эргайолаяр, специалисташ кийсбара а производстве царех пайда эцара а система эргальнха тоаелга. Вай хано ДІадехараока хьежка хулйтгала дахьке халкъа боахама специалистий а квалификаци лаккъеш тІа-тІа йоа кийчбелга.

Умашелво лоархІам тоадара, дукккача наха дакъа лоацца физически культура а спорт а, турязм дегІайолаяра, наха, къаьстга нагирхошь, лерттІа чуловацан а болаш салойнга Іалашдара тІадерзадь кардинальни гІулакхаш чакхдаккха дарцца. ТІакхудеш а хьежкаш Іалашдара, малараш мелиилген алкоголизмн юкъера дІаянкхара КПСС Центральни Комитета инициативарлг дІаболабаь а советски халкъо хьинаре ХІаллашъя а болх, Іалашмате бохка лоархІам болаш хиндз дегІайолаяр. Цу зуламаш мапш лоаттабу къовсам цхьанна а тайпара мелбоайта йиш яц.

ХІанзарча хьалкъка тІоагІгІа яра латт Іалам лоархІара а дикагІча тайпара цун ресурсех пайда эцара а проблеме. Из проблема тІаьхьенаб къовсаеча Іалашбелга. Цу зуламех производство планагІа ІІаштІехьъьккхача тулгинстически мировоззрени йолча социализма совленех.

8. Советски общества тІоагІгІа цхьоагІон, коммунизм хьалъара дехкарш толаме кхоачашдара хилана дарггоацаш хьал хиларах тІаьхьа, классий а общественни группаш а совлан тІарча хьаттий общность, цар шоай тайпара хьашташ ший политике тІоагІгІа терналдар парте геттара лоархІаме лерхІ. НПСС политин юкъмоттиг лерхІ съезде боахкой классех, нертерех, лоархІамех Іалашбелга, боахкой классех, ахархой, хьакъегама интеллигенце союз тІоагІьелга, Социалистически вахара къисан эргадоахаш тоа а деш, коллективнаш тІоагІьяра а личность дегІайолаяра а ма могта цхьаьнга тароваш хьакъоланза яргьяьн.

Дезаш ДІадо тІоагІабара, берштга кхетам бахара хьалъара дай-новкъ бехткочан айбара, тхьакъегам а общественни гІулакхаш а ВІашн толеме тарде йиш хулийташ долча кхалнаьха кхьакъегама а быта а хьалш тоадара гІулакхаш чакхдаха деш. Уьш гаргтярча шерашка баха нах деша дахь ха йоацца берий учреждененица Іалашбелга.

Партийни, советски органий, общественни организацей декхар — тІема а кхьакъегама а ветеранийн хІара денна йоаккх ер, боахама а общественно-политически вахаре а цар дукхагІа дакъа Іалцара гІо дар.

9. ІІний къаьмаи политика денански принципашта тешаме йолча КПСС-о ДІадо йодача хана а кІалд да йуьн тІоагІдерда вай мехка хелкъий вежарашца доха доттагІай, советски патриотизма а интернационализма а уйлаеш кхетам тергба кхьалсгамгоцта, къаьмаи отношенеш дегІайолаяраьл мел дар, хІара къаьмаи а народносте а хьаштагта, наьха къаьмаи оамалагта доагІаш мел дар къаьсста уйла еш а массе хІаманга хьожаш а леладергда, цу дахьке хьаувтта денаш хинкхьа къестадергда, молларча оайпара хьина а национальни, шовинизм, экстинстично гучуйоларца принципаллни къовсам лоаттабергба.

Республикаш массе оагІорга дегІаккхувлара, мехка цаІ йола халкъ-боахама комплекс тІоагІьеча, дуникача къаьмех латтача вай паччахьалкхен — Советски Социалистически Республикай Союза экономически низ а обороноспособность а тІоагІьеча царех хІаране юкъекхуьха дахьа доккхагІа хилийтара даим йоахкх е деккарийла а партийни организацеи.

III.

1. Вай дегІаухилга сихдара стратеге шийна чуловац, общественни отношенеш ДІахо а эргайоахаш тоаяр, политически а идеологически а институтий чуловацан, балха формаш а методаш а кердайоахилга, социалистически демократи кІоаргьелга,

КПСС XXVI- съезда решенешка хьежка, общества политически система эргайоахкхаш тоаяра, Советий, профсоюзий, комсомола, къаьстгама коллективаш, халкъа тІаьхьожама хьинар айбара, деш дар наха духьагІа дІадовзийтар дуьхьа Центральни Комитет, Къаьстгама гІулакхий ланхи мах бу съездо. «Дийна, творчески социализм, халкъо ше хьаккхелла хІама да» яхача В. И. Ленина уналаеца хьалхе а лелаеш, парте ДІахо йодача хана а дани йоакхо ерьяь представительни а юкъарчал доацца а демократе ерриган формаех эффективнеш а пайда эцара, паччалъалкхен а кхиЙола а решенеш киЙчьеча, тІаийеча, ихоачашъеча дукхаха нахага дакъа лаприйтара, халкъа социалистически самоуправлени лерраГІа кІоаргьяра керттера нез а гарант а хуръьяь.

2. Законодательство дегІадоалдаеча, шоаита отчет теаеча органий сьалга тІаьхьожам доаттабеча, ерригача тайпай халкъа депутатий Советаша кулгалдеча СССР Лакхехьарча Совето, союзни а автономни а республикай Лакхехьарча Советаша беш бола болх тІа-тІа корта болашаеран берзаттеш хилар лаприйме дола белгалдоаьх съездо. Общество социально-экономически а духовни а дегІаухилга сихдара, бахача наьха хІара деннарча захарех дола дерриге дешаш къестадара, наьха ъьаштаи а царна эшараш а вокхашдара. Ах оарцагІбахар дуьхьа могтигерча Советаша деча болаташ дІаяхар айбара а из тоабара а тІаберзабь ниЙ цІенкашгтаІа лелабе деза. Цунца дувзаденна ух гаргтярча хана кийч а дац, чакхдаха деза Советаша дуьхьагІа хара, хІама хилийтара а цар бехткочан айбе ра, хІама латтача тІаьхьенаб органашца цІенкашгта лелдеча гІулакхий механизм вІашгІехьъьккхара тІаберзабь гІулакхаш. Съездо нийса а цІнаьха оттадь а лерхІ советски хоржама практика эргальнха тоаярх дола дош.

Управленге демократически хьисапаш дуьхьагІа хилийтара, Советий исполкомий, паччахьалкхен къаьгІ органий ведомственность а местничество, и ГІулкан бехткочаьке та хеташ леладелга а бюрократизм а, нахаца казенни хьисапе а бе-башца ца хеташ а гІулакхаш леладелга цІенкашгта дІаданкхара дарц йоахкх е еза. Исполкоматца, судаюнна, министрашца, доал дара наьхагІа вокхашдара а наьхьегама колективашца а бахача наьха собранешца а отчеташ телара система хан-хІинаьхь елга а пайда хьабоаьлан хулийтара а Іалашдаена дарггаи, къаьсгагмой оагІорагІара управленски аппарат а бахача бахьанна лоаттабара тайп-тайпара формех дикагІча тайпара пайда эца беза. Съезде хьаллоаш советски а общественни а органий аппарата бехткочаьчеа болхлонта аттестаци ара ъьаьгьеча енна предложени.

3. ДегІаяхара хІинаьрча хано общественни организацешта хьалхашка лоархІаме дехкараш оттадУ.

Этгара дукхагІа нах юкъебоагІа организаци хилараХ тарра, профессионални союзаш дехкарийла я халкъбоаьлаяра планаш кхоачашъяра, социалистически ях дегІайолаяра, лоархІамегІина тІоагІьеча къаьстагма оварзе наьхьяра къаьсгагмой оарцагІбоахилга тІоагІьа бехткочаьке хеташ леладе. Профсоюзаша, хоркаш йолча цар органаша де лерхІарашта дукхагІа тІаберзабь а тІатеІІа а лорадеда деза къаьстагмаш заилийта а, ВОАХКО а къаьхьгам лорабара а ихъермазлен техника а, унаХІенон, спортивни, клубни, берий учреждеши хьалъара а цар балха а, ерриге социальни политика чакхдаккхуьча хьинарегІа дарца а хьатаг а.

Социально-политически а производственни хьакъегама а ветеранийн совет а шоай са ДІадала а кийча бола хьинареи сакхстамен керда общество хьалъарехь кийчбеча Ленински комсомола мисее тайпа тІо де деккарийла я партийни организацеи. Общественни валарца тайп-тайпарча доаттабуьча шоаш ДІагойта гІерташ кагирхой хилар хьалъана деза. Цун дикагІбола вина ваш производства, Іилиан, культура, доал деча культалара балха тІа хьежкабора нийх лерргІа лелабе деза.

Профсоюзий а комсомола а, творчески союзий а шоай лоІамеча общестей а, ехаланьха организацей лоархІам дІахо лакхбар дуьхьа йоагІ-йоагІача общественни организацеша дахьа доацца, е ун хьалъхе раьна хьинначуьт тІехьагІа марта паччахьалкхен а общественни хьакъегама дешаш къестаделга, халкъа ша товарш хьадара а гІулакхаш дара сфера а дегІайолаяр, комплексни программа шиеш йоацаш кхоачашъеча Іалашде деза, из лоархІамегІа дола декхар кхоачашдеча хІара республика, кpая, областа, халкъа боахама хІара органаша юкъекхуьна дахьа доакхагІа хилийта деза. Боачча нада ваш товарш дойтгадара халкъара мохьхьанара органий бехткоташ айбе.

ХІара дешаш къаьстача квартираца с цІенца Іалашбар духьа белгалъяьча хана чубаха цІеюш хьалдара а цІеноп фонда реконструкци ира а масштабаш, кооперативни а индивидуальни а цІенош дола, капгирхой комплексаш елга ма могта хьаллада, фусамаш дІаяха ешара практика тоае.

7. Социальни сферс дикала хувцамаш даро ДІадех къаьхьаме, цун чІоагІа тІелаьма дахьке хІоаргга дувзаьнни делга, къаьхьгама оваьрле лаьккъеташта, денанг съаьнга а хьатаг а тІаьхьа а эффективнеш лаккъеш тІатеІІа чакхдаккхар, дешархой компьютерни грамотность Іалашъяр, шоаш бахча а къаьхьга а кагирхой кийчбелга оьлангара денз тоадер. Дийна дарггоацаш лоархІалда ланерехь юкъера дадрхйан образовани эргайолаяр, специалисташ кийсбара а производстве царех пайда эцара а система эргальнха тоаелга. Вай хано ДІадехараока хьежка хулйтгала дахьке халкъа боахама специалистий а квалификаци лаккъеш тІа-тІа йоа кийчбелга.

Умашелво лоархІам тоадара, дукккача наха дакъа лоацца физически культура а спорт а, турязм дегІайолаяра, наха, къаьстга нагирхошь, лерттІа чуловацан а болаш салойнга Іалашдара тІадерзадь кардинальни гІулакхаш чакхдаккха дарцца. ТІакхудеш а хьежкаш Іалашдара, малараш мелиилген алкоголизмн юкъера дІаянкхара КПСС Центральни Комитета инициативарлг дІаболабаь а советски халкъо хьинаре ХІаллашъя а болх, Іалашмате бохка лоархІам болаш хиндз дегІайолаяр. Цу зуламех производство планагІа ІІаштІехьъьккхача тулгинстически мировоззрени йолча социализма совленех.

8. Советски общества тІоагІгІа цхьоагІон, коммунизм хьалъара дехкарш толаме кхоачашдара хилана дарггоацаш хьал хиларах тІаьхьа, классий а общественни группаш а совлан тІарча хьаттий общность, цар шоай тайпара хьашташ ший политике тІоагІгІа терналдар парте геттара лоархІаме лерхІ. НПСС политин юкъмоттиг лерхІ съезде боахкой классех, нертерех, лоархІамех Іалашбелга, боахкой классех, ахархой, хьакъегама интеллигенце союз тІоагІьелга, Социалистически вахара къисан эргадоахаш тоа а деш, коллективнаш тІоагІьяра а личность дегІайолаяра а ма могта цхьаьнга тароваш хьакъоланза яргьяьн.

Дезаш ДІадо тІоагІабара, берштга кхетам бахара хьалъара дай-новкъ бехткочан айбара, тхьакъегам а общественни гІулакхаш а ВІашн толеме тарде йиш хулийташ долча кхалнаьха кхьакъегама а быта а хьалш тоадара гІулакхаш чакхдаха деш. Уьш гаргтярча шерашка баха нах деша дахь ха йоацца берий учреждененица Іалашбелга.

Партийни, советски органий, общественни организацей декхар — тІема а кхьакъегама а ветеранийн хІара денна йоаккх ер, боахама а общественно-политически вахаре а цар дукхагІа дакъа Іалцара гІо дар.

9. ІІний къаьмаи политика денански принципашта тешаме йолча КПСС-о ДІадо йодача хана а кІалд да йуьн тІоагІдерда вай мехка хелкъий вежарашца доха доттагІай, советски патриотизма а интернационализма а уйлаеш кхетам тергба кхьалсгамгоцта, къаьмаи отношенеш дегІайолаяраьл мел дар, хІара къаьмаи а народносте а хьаштагта, наьха къаьмаи оамалагта доагІаш мел дар къаьсста уйла еш а массе хІаманга хьожаш а леладергда, цу дахьке хьаувтта денаш хинкхьа къестадергда, молларча оайпара хьина а национальни, шовинизм, экстинстично гучуйоларца принципаллни къовсам лоаттабергба.

Республикаш массе оагІорга дегІаккхувлара, мехка цаІ йола халкъ-боахама комплекс тІоагІьеча, дуникача къаьмех латтача вай паччахьалкхен — Советски Социалистически Республикай Союза экономически низ а обороноспособность а тІоагІьеча царех хІаране юкъекхуьха дахьа доккхагІа хилийтара даим йоахкх е деккарийла я партийни организацеи.

III.

1. Вай дегІаухилга сихдара стратеге шийна чуловац, общественни отношенеш ДІахо а эргайоахаш тоаяр, политически а идеологически а институтий чуловацан, балха формаш а методаш а кердайоахилга, социалистически демократи кІоаргьелга,

КПСС XXVI- съезда решенешка хьежка, общества политически система эргайоахкхаш тоаяра, Советий, профсоюзий, комсомола, къаьстгама коллективаш, халкъа тІаьхьожама хьинар айбара, деш дар наха духьагІа дІадовзийтар дуьхьа Центральни Комитет, Къаьстгама гІулакхий ланхи мах бу съездо. «Дийна, творчески социализм, халкъо ше хьаккхелла хІама да» яхача В. И. Ленина уналаеца хьалхе а лелаеш, парте ДІахо йодача хана а дани йоакхо ерьяь представительни а юкъарчал доацца а демократе ерриган формаех эффективнеш а пайда эцара, паччахьалкхен а кхиЙола а решенеш киЙчьеча, тІаийеча, ихоачашъеча дукхаха нахага дакъа лаприйтара, халкъа социалистически самоуправлени лерраГІа кІоаргьяра керттера нез а гарант а хуръьяь.

2. Законодательство дегІадоалдаеча, шоаита отчет теаеча органий сьалга тІаьхьожам доаттабеча, ерригача тайпай халкъа депутатий Советаша кулгалдеча СССР Лакхехьарча Совето, союзни а автономни а республикай Лакхехьарча Советаша беш бола болх тІа-тІа корта болашаеран берзаттеш хилар лаприйме дола белгалдоаьх съездо. Общество социально-экономически а духовни а дегІаухилга сихдара, бахача наьха хІара деннарча захарех дола дерриге дешаш къестадара, наьха ъьаштаи а царна эшараш а вокхашдара. Ах оарцагІбахар дуьхьа могтигерча Советаша деча болаташ дІаяхар айбара а из тоабара а тІаберзабь ниЙ цІенкашгтаІа лелабе деза. Цунца дувзаденна ух гаргтярча хана кийч а дац, чакхдаха деза Советаша дуьхьагІа хара, хІама хилийтара а цар бехткочан айбе ра, хІама латтача тІаьхьенаб органашца цІенкашгта лелдеча гІулакхий механизм вІашгІехьъьккхара тІаберзабь гІулакхаш. Съезде нийса а цІнаьха оттадь а лерхІ советски хоржама практика эргальнха тоаярх дола дош.

Управленге демократически хьисапаш дуьхьагІа хилийтара, Советий исполкомий, паччахьалкхен къаьгІ органий ведомственность а местничество, и ГІулкан бехткочаьке та хеташ леладелга а бюрократизм а, нахаца казенни хьисапе а бе-башца ца хеташ а гІулакхаш леладелга цІенкашгта дІаданкхара дарц йоахкх е еза. Исполкоматца, судаюнна, министрашца, доал дара наьхагІа вокхашдара а наьхьегама колективашца а бахача наьха собранешца а отчеташ телара система хан-хІинаьхь елга а пайда хьабоаьлан хулийтара а Іалашдаена дарггаи, къаьсгагмой оагІорагІара управленски аппарат а бахача бахьанна лоаттабара тайп-тайпара формех дикагІча тайпара пайда эца беза. Съезде хьаллоаш советски а общественни а органий аппарата бехткочаьке болхлонта аттестаци ара ъьаьгьеча енна предложени.

3. ДегІаяхара хІинаьрча хано общественни организацешта хьалхашка лоархІаме дехкараш оттадУ.

Этгара дукхагІа нах юкъебоагІа организаци хилараХ тарра, профессионални союзаш дехкарийла я халкъбоаьлаяра планаш кхоачашъяра, социалистически ях дегІайолаяр, лоархІамегІина тІоагІьеча къаьстагма оварзе наьхьяра къаьсгагмой оарцагІбоахилга тІоагІьа бехткочаьке хеташ леладе. Профсоюзаша, хоркаш йолча цар органаша де лерхІарашта дукхагІа тІаберзабь а тІатеІІа а лорадеда деза къаьстагмаш заилийта а, ВОАХКО а къаьхьгам лорабара а ихъермазлен техника а, унаХІенон, спортивни, клубни, берий учреждеши хьалъара а цар балха а, ерриге социальни политика чакхдаккхуьча хьинарегІа дарца а хьатаг а.

Социально-политически а производственни хьакъегама а ветеранийн совет а шоай са ДІадала а кийча бола хьинареи сакхстамен керда общество хьалъарехь кийчбеча Ленински комсомола мисее тайпа тІо де деккарийла я партийни организацеи. Общественни валарца тайп-тайпарча доаттабуьча шоаш ДІагойта гІерташ кагирхой хилар хьалъана деза. Цун дикагІбола вина ваш производства, Іилиан, культура, доал деча культалара балха тІа хьежкабора нийх лерргІа лелабе деза.

Профсоюзий а комсомола а, творчески союзий а шоай лоІамеча общестей а, ехаланьха организацей лоархІам дІахо лакхбар дуьхьа йоагІ-йоагІача общественни организацеша дахьа доацца, е ун хьалъхе раьна хьинначуьт тІехьагІа марта паччахьалкхен а общественни хьакъегама а ветеранийн совет а шоай са ДІадала а кийча бола хьинареи сакхстамен керда общество хьалъарехь кийчбеча Ленински комсомола мисее тайпа тІо де деккарийла я партийни организацеи. Общественни валарца тайп-тайпарча доаттабуьча шоаш ДІагойта гІерташ кагирхой хилар хьалъана деза. Цун дикагІбола вина ваш производства, Іилиан, культура, доал деча культалара балха тІа хьежкабора нийх лерргІа лелабе деза.

Профсоюзий а комсомола а, творчески союзий а шоай лоІамеча общестей а, ехаланьха организацей лоархІам дІахо лакхбар дуьхьа йоагІ-йоагІача общественни организацеша дахьа доацца, е ун хьалъхе раьна хьинначуьт тІехьагІа марта паччахьалкхен а общественни хьакъегама а ветеранийн совет а шоай са ДІадала а кийча бола хьинареи сакхстамен керда общество хьалъарехь кийчбеча Ленински комсомола мисее тайпа тІо де деккарийла я партийни организацеи. Общественни валарца тайп-тайпарча доаттабуьча шоаш ДІагойта гІерташ кагирхой хилар хьалъана деза. Цун дикагІбола вина ваш производства, Іилиан, культура, доал деча культалара балха тІа хьежкабора нийх лерргІа лелабе деза.

Профсоюзий а комсомола а, творчески союзий а шоай лоІамеча общестей а, ехаланьха организацей лоархІам дІахо лакхбар дуьхьа йоагІ-йоагІача общественни организацеша дахьа доацца, е ун хьалъхе раьна хьинначуьт тІехьагІа марта паччахьалкхен а общественни хьакъегама а ветеранийн совет а шоай са ДІадала а кийча бола хьинареи сакхстамен керда общество хьалъарехь кийчбеча Ленински комсомола мисее тайпа тІо де деккарийла я партийни организацеи. Общественни валарца тайп-тайпарча доаттабуьча шоаш ДІагойта гІерташ кагирхой хилар хьалъана деза. Цун дикагІбола вина ваш производства, Іилиан, культура, доал деча культалара балха тІа хьежкабора нийх лерргІа лелабе деза.

Профсоюзий а комсомола а, творчески союзий а шоай лоІамеча общестей а, ехаланьха организацей лоархІам дІахо лакхбар дуьхьа йоагІ-йоагІача общественни организацеша дахьа доацца, е ун хьалъхе раьна хьинначуьт тІехьагІа марта паччахьалкхен а общественни хьакъегама а ветеранийн совет а шоай са ДІадала а кийча бола хьинареи сакхстамен керда общество хьалъарехь кийчбеча Ленински комсомола мисее тайпа тІо де деккарийла я партийни организацеи. Общественни валарца тайп-тайпарча доаттабуьча шоаш ДІагойта гІерташ кагирхой хилар хьалъана деза. Цун дикагІбола вина ваш производства, Іилиан, культура, доал деча культалара балха тІа хьежкабора нийх лерргІа лелабе деза.

Профсоюзий а комсомола а, творчески союзий а шоай лоІамеча общестей а, ехаланьха организацей лоархІам дІахо лакхбар дуьхьа йоагІ-йоагІача общественни организацеша дахьа доацца, е ун хьалъхе раьна хьинначуьт тІехьагІа марта паччахьалкхен а общественни хьакъегама а ветеранийн совет а шоай са ДІадала а кийча бола хьинареи сакхстамен керда общество хьалъарехь кийчбеча Ленински комсомола мисее тайпа тІо де деккарийла я партийни организацеи. Общественни валарца тайп-тайпарча доаттабуьча шоаш ДІагойта гІерташ кагирхой хилар хьалъана деза. Цун дикагІбола вина ваш производства, Іилиан, культура, доал деча культалара балха тІа хьежкабора нийх лерргІа лелабе деза.

Профсоюзий а комсомола а, творчески союзий а шоай лоІамеча общестей а, ехаланьха организацей лоархІам дІахо лакхбар дуьхьа йоагІ-йоагІача общественни организацеша дахьа доацца, е ун хьалъхе раьна хьинначуьт тІехьагІа марта паччахьалкхен а общественни хьакъегама а ветеранийн совет а шоай са ДІадала а кийча бола хьинареи сакхстамен керда общество хьалъарехь кийчбеча Ленински комсомола мисее тайпа тІо де деккарийла я партийни организацеи. Общественни валарца тайп-тайпарча доаттабуьча шоаш ДІагойта гІерташ кагирхой хилар хьалъана деза. Цун дикагІбола вина ваш производства, Іилиан, культура, доал деча культалара балха тІа хьежкабора нийх лерргІа лелабе деза.

КПСС Центральни Комитета Политически докладах йола Советски Союза Коммунистически парте XXVII съезда

Р Е З О Л Ю Ц И

4. Хьалхаина оттадь денхарех тоамме кхоачанда-ра, йоай программни дерхIаран чакхлахара бола тешам ба партиг хаддаза, дегIаахарг-на пе эрабоамаш гоайра, цун мугIарш кегIалургдоаган кхотадалар, партийца пIе-нех тешамех юхь бахьан долаш халдаяза кьовсам доаттабар. Дiадахача меттига кхы а дукхагIа онда а ньна-йай, чIоагI а енна КПСС творчески потенциал, тIехь-тIехьа дукхагIа чIоагIлу болхлой классера, общество дерригача доаньконкара цун овлаш. Коммудистически гIулакх шоай са па цкеди пIалахьа кийча дола керда ниэаш лаьхнад партийни мугIарашца. Цудухьа дукхагIа а сатоха йиш йоацеш и керда доаньсбогIараш хоржача, карьера яр духьа, шоашта вахара ахьтуа хилийта дагахьа, законагахьара пIолйе ялар дог доахаш чубоагIа нах къасоставеча хана царгара хьадехараш мелдолийташ хIанза а пийсаш йола фашизмах.

Парте тIера привилегеш цIахьанка тайца а яц, соп-пагIа тIалуьша декхараш мара — из ленински уйла хIара партийни организаце балха тIа керттера хила еза парте хьечубоагIараш хоржача а политически бIухойн нах: вIашIехьбоала организаторашца, парте генеральни ли-нкъя директкашни хьинаре чакхбоахараш хилараш тарра коммунистанга кхетам луча а хана. ВIашца доагIар диз-за дIа-ъа декарца, уйла а яь беча идейно-кхетама балха-ца, партина чухьара дерригача вахар вIашIехьдакнкара ламаца деза парте пIалахьа а, партийни вахара доаг-маш йизза кхоачашбора хьалхара доагIар дукхагIа тъа-дехаиза дарглап коммунисташнара, партийни организа-ционкара, КПСС члена цIеца сий доадеш мел барех іоqIеяе деза партийни доагIарпп.

5. Съездо массева ракьа а йолаш могалу Центральни Комитето партийни, паччахьалкхен, бохзама балха дук-ха участнан хьинареча, дика кийчо йолча пидрапша чIоагIбора, цоел а ларъяр а с1ана дIадекхарех тIехьа-боца болхлой хувцара, дукккача организацеца партийни нормаш толхаяр цIендаь дIаданкхара тIаийца гIулакх-ман.

КПСС цIк. мотгигера партийни органаш, еррига пар-тийни организацеи денхарийца я парте хIанза дIадекара-пеи денхараеан ма яххара йола принципиальни кадрови политика дIахо а лерраIех тIарIертаи чанхьхьа. Кадр-ран хьахаржакех, балхан тIа дIапIейсъярх, царна кхе-хам, балаярх йолча пеиисти принципаша, пасиина а тайпара тIера дьина мотгиг ца ниййсьлийта. Цхьаьдача организацеца чIоагIденнача бехктокхам ца хетаии долча тIама мегийтаии долча гIулакхашца, партийни, пачча.хьалкхен дисциплина, цIиина а ларъяр а, велкаеча фан-ташца доаттабу къовсам чIоагIбе. ЦIеиаштта урожае а еза кадрови дешаш къастадеча хана цхьаьдача партийни организацеца дувлийтача гIалатех. Парте машар хург-бац пайна тийра йолча протекционизма, пасиина му-тIахьа а болашп мехкахоён хилараг болхлой гIулакхаита лаьхбеи йолча практикаца.

Кадраш кхича гIулакхаи тIа хьожаеш йоца мотгиг массава пийслуча хана кхоачанда-ра ваша хила деза болх-лой идейно-нравственни самалаш, цар реалыи гIулакхаш, парте политически нииъ хьинаре чакхбаха ииз кхачар. ХIара кулгалхо белгалъоалаш хила веза идейни чIоагIг-лапца, лаьккача политически культура, хIама, хетаиа коллективни болх вIашIехьбоаккха, шийара гойтача ма-сазда наьха дегаш урзоттаде хоша хилараца принципашта тешаме хилараца, моральни чIоагIача тешаица, даим ха-хана хила, наьха хьаитаии царна олараии фуд хоша раза бесам хилараца. ДоагIар кхаетаца хьалеха деза тийша а тийца партийни организацешта керте оттидга тIадплIача коммунисташкара.

Парте дIахо а чакхбоахаргба кулгалдеча метте опыт-ини къоиеи болхлой цIьана тайпара тIаберабаь ниъъ, эрабоаиаи тооберда болхлой гIулакхаш, коллектива лаьккъара тешаме резерв кийчьера, , партийно-политически дешара систеиа, кадрови дешаш къестадеча хана гласность чIоагIерьяра. Болх цъеи метте сеца иа латтийца духьа, масе оагIараша опыт йола, керда-дар, прогрессиви дар хьаллоацаш йола кадраш кийчъар духьа нийса хургда IIаьххача хана цхьаи посте бола болхлой кхиъачаа, иъъча организацеиъеи регионаиъеи ахийча, центрера мотгиаийи политика сийна зе делгеи цхьаиа а тайпара ла йиш йоацлгеи. Наьха саина чIоа-гIа дов де доагIа таха боахам делабара механизмана оъ-лангара дена эргало ева пIеихаитта новкъарде а хинна латтаи, полагIча дийиача гIулакха дуъъала йолча бо-рократизмаца.

Партийни комитеташ денхарийла я вай дегIаахара кер-терча, доаркIамегIарча дешаита, вахара еррига сфе-рашка кердалар, хьаллалаттар юкъеихьара, организа-вицность дIаъо лаькъара, терааза а ниъаи а тIадахийца. Цу хана партийни кхъча организаци функцеи вIашагIъ-ве, паччахьалкхеи боахамеи организацей когаметта дIа-отта гIертилга а лоадамбоацаца гIулакха парца доаг де гIертиига а мегаргдолаш дан. ЛоархIаме да, шийна дIакарашнача участке хIараиг ший гIулакх профессионально, хьинаре кхоачанъергдолаш, ца кхераш бехнтокхам шийна тIаъцаргболаш болх вIашIехьбанкхар.

Съездо уйла тIаIозиит тIаийси йола решеъеии плаиаш практически хоаттабу хоаттабу тIахьокъам тIоагIбаиза барг ца хилара. Вай дIахьалхаихаха ме ух балха тIа тIахьокъам вIашIехьбоаккхулга тIехь-тIехьа доккхагIа дакъа лоаиаи хила деза. Гlулакхаш боагIа-на тайпара, анализ яр, хьалгIа, хургIа дIакхIор де пийса мах бар, мессе мотте хоадамболлаш дола гIулакхаи чакх-дахар, берриига организаторски болх политически деххаи-ний боарамга иъоачаии айбар — цъеиъа ух лостамаи-на эргайсахан тоае йоагIа партийни кунгалдара стили ме-молаиии.

7. Съездо хьалъоаи маркисетско - ленински идеологе эргалоаи еш бола бокхха ииз мохк социально-экоио-мически дегIаахар сиздара, сага фактора хьинар айдара, ширдашнача навыкаш тIа сийца мотгиган дIакхарг тIа-берабар духьа. КПСС ЦК-ас чакхбоаха ниъъ. Парте хIанзапа политически наьъо вIашIехьбоах идеологичес-ки гIулакхий эффективность тIоагIга аIергбола, хIана ухъ сахьате кIезига пайда оцаи гIулакхаш а, ца ларъ-ьатта болаш йола пропаганда. Идеологе сферс хIанз а цIеихаитта кхоачамбоацаргаи да: кампаиеишна, пропа-ганда вахарах хадарн хьалкхаика этта проблемаш са-гота хилара бизза мах ца бари, схоластикаи созерцатель-ностеи элементаш. Дешаца кхетам балар, массава дувзац гIулакхаца, наьха социально - политически опыгапа кхе-там баларца.

Кьахьсгамхоита идейно-политически кхетам балар, цуи чуловацам, формаш, методаш ца тIаъ-ьа, ца тIаъ-ьа. Ма-та юкъерча а вахарх да болаш дарашка хьежжа хилийта еза, Iалаидге деза из организаторски боахамеи балхаца дуь-заделна хулга. Социалистически общество лаииха дегIа-йоалалар, коммунизм къьлъар из гага сайстеми ца вайдаи лакхбар, цун дуьъ-ьарни чуловацам бIакхий бар, хьалъа творчески потеиициал гIулакх деи хилийтар.

8. Съездо кертагIдоакхх, социализм эргальина тоайар общественни дегIаахара объективни закономерностеи дэ-литике иийсаIа терца ма ду, дийиача практика маIан довзача маркисетско-ленинскеи терде лоаиа дъяъа хьинаре-ла ме хул, толамегIа делаш хилар. Идейно-теоретическеи-ски балхацаца делйчество а сайна, тIаIергга IIалаикха деза цхьаи метта латтар, догматизм, хьинар совдаикха де-за парте колдектеии уйла, теореца безам хургбоаш, со-циальни процессаига анализ яра ленински методологех пайда зца хоаъ хургбоаиа кхетам-бала беза кадраига.

Общественоведчеии тоахаиий юкъеихьтее отгадаиза дарддап вай общества прогресс сапхьара, из диыалга дилдача нердача хьалага кхоачергйола фундаментальни де-кхараш. Iалаиице деза общественни Iилмаша вахара эша-кхаш оперативно хьалдоаиилга, практикиаи йола ца ийиса прочнеии конструктивни решеиеиии уъъвтелга.

БIарчча йола марксистско - ленински мировоззреии кхоллара, наьха политически культура, къахьегама, со-циальни хьинар айдара партийни комитеташ организа-цешца, идеологически учреждеиеи ца-ъа - партийни Программа, КПСС ЦК Политически доклада, парте XXVII съезда решеиеи идейни ганзах биззаича боараме пайда эца. Эргаяхха еза коммунистаи, къахьегамой политически ийса уйла е а гIулакхаи де а боимбе бе-заиии дола политически экоиомически дешара систеиа, новкъостал де деза къахьегаии производствоя вIашIехьа-яккхара хьалха латта формаш йоаргкаеи чIоагIбеи.

9. Идеологически балха керттера ориентиран дерхI съездо мъаьлъатдоцца уъъ коммунистически идейность йолаиш советски Дальеина, пролетарски, социалистически интернационализмана тешаме болаии, къахьегамгара об-ществеиа доалаъъаиъеи гIулаих хьалъалагIа делалеи, социализмаиъ, вай культураиа, коллективистски морала болаи меи доаиуъна машар болаии хургболаи хуетам балаи.

Къахьегама кхетам балар тIаъергалъа хила деза хIара советски сат боах ииииаиаиио, ийса, овсарде лаьха болаии. дIаъо ъъеиъа къахьегама хоаъъа-ъа ба-ъа ца-ъа хургболаи ца бедам болаш хилийтара. Даим йоахъо е еза советски болхлой класса сий доля тIааииеи дегIаъхъаара, еррига средствапна лаьккде деза производства новаторий, иной гIулакх, тIаа довзаи болча гоаваиий моральъо-политически сий.

Коммунизм хьалъарий идейность дIакъоастае йиш болаш ии сат тешаме, оха-здеел дола. гIулакхаца хилара. Коммунизм хьалъарила да ба-ъа

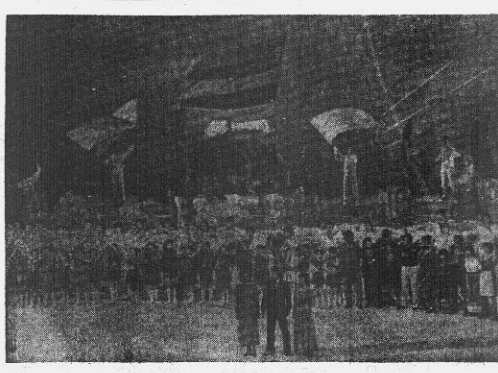

МОСКВА. Советий Мехка искусствэ дуккха бесаш шийна чулъеца долд селалад лотаделар съездий Кремлевски Дворепе. Ухгаза хилар КПСС XXVII съезда делегаташтеи хъаьпаштеи оттадаь концерт.

СУРТА ТIА: концерт долча хаза.

А. МОРКОВКИНА,
А. ЧУМИЧЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Яздархочун трибуна

ЗАМАНХОЧУН СУРТ-СИБАТ

Парте КПСС XXVII съезда документаш тIа къовстадеш белгалдаьккхад социалистически общества политически, экономически, социальни декхарш бокхача бехктохкамца кхоачашце деъалта.

Цу гIуларка хгатта латта биш яц наьха дегай нижнеераш ба аьина цIи дIанха бола советски яздархой. Вай литератураца, искусствай кхачаш болхлоца цхьаь-цкъа дицдац шоаш идеологически балха парте эгIара бехткхамегIа бола гIоначан болга. Дизза а доагIача бесса а уж денкараш кхоачашдара яздархочо, поэташа кIоаьра Iомаду советски наьха вахар. Вай литература массаа а белгтала дIннад дикадар хосташеш, вочунца, харцуьнца къовсам лоаттабеш. Советски халкъ тIа халъатаделаш тIоаьгIа эш машар, вай дулъкъала да тIема. Вайна дина дов1 тIемо -дахьашт- дола «беркат». Сийлахь - бокхча Даймехка тIом -болча хана советски халкъах цо къоастараш 20 миллион1 сар. Дийна а дагадеъ а вайгIонгахь доккха экономически, ле дир цо вай социалистически боаашам а. Цу темаца хетаьл арахиша тайп - тайпара произведений дукха я советски литературе. Цу дьакъе кIезиге къахьийгадар Нохч-ГIалгIайчен литературица. ТIом шеранна фашистий къавал iовдац, гIаьрхоштта майрра духьал отта Нохч-ГIалгIай халъ оарцаГIоаькхаш хьинарг къахьийгар Базоркин Идриса, Яндиев Жамалдас. ТIема вай кхайкаеш йолу кIезиге произведеш кIалхар Н. Музаева, М. Сулаева, М. Маманаева, кхычар.

ТIом чакхбаьначул тIехьагIа а хьинарг дакъалацар цар, тIемо советски халкъа тIаоттадаь Iаваи, Советски Эскара бIаухула моастагIех майра лаггаи тайгача деналах, йохаяь городаш, юрташ, тIемо хIалабабе берригга халъха боахам кхаметтаотта беш хьийгача хьинарца къах лаьца дувцаш йола произведеней кхоллаш.

Нохч - ГIалгIайчен яздархоша, поэташа болх ца беш цхьа жанр яц тахан. Цар кхеллад тайп-тайпара темаш йоаппаш дола романаш. Царех да цIи хеза дола И. Базоркина «ВаьшиерI боадолиграда», М. Маманаева «Революце мурд», А. Бонова «Бене къонгаш», Х. Сипаева «Шера алан шера». Шерра ешш я Р. Ахматоват, А. Хамхоева, С. Чакхиева, Ш. Арсанукаева, кхычар произведеней.

Дайран нIезига деце а, де дезар доккхачIа а бехктохкамегIа а да.

Из кхоачашдара вай яздархоша дика хетадау вай замо хьалхашка оттадеи дола доккхий декарааш. Ма могта уж кхоачашце а хьожаргба уж кхоллаш я керда произведеней.

Яздархой Сокна правлене заседанешка, партийни собранешка, цхьа санна дуккхаза белгалдаьккхад вай оамаюнчун сурт-сибат Нохч-ГIалгIайчен литературе хIанз а дизза кхелла доаьвилга. Бакъда, нийса хургац нохч-ГIалгIай литературе вай замохоех, цар хьинар, денал дувцаш язъяь произведеней ац аьлча -а, бакъда, кIезига я.

Йолаш йолча произведенеех дацац, белгалъяха йогIа Музаев Нурдина «Сатурсама ниисъ», республика халкъа йздархочун Боков Хьамада «Iайи бIаьстин кхастача хана», «Юрский горизонт» яка романаш, Айдамиров Абузара дувцараш очеркаш, Арсанукаев Шайхе «БIаьстен сарраха» яка драматически поэма, Чахиев Сайпа- ВАЬе - кхъаьгеташ болча вай республика виканалех яздаь «Лаьнгера декхара нах» яка очерний книжка, Мусаев Мохьмада «Партийна секретарь» яка пьеса.

Произведеней лаьъара турпалаш дохаш гаьна аха бе-ваш яздархой — уж-вайна цхьаь, вайца цхьана бахаш ба. Бакъда, уж бIаргаго, бовва, цар образаш ихоллаш бу художественни мотт корабе беза. Цар вахар вай произведеней керттера турпал а хинна дIастта дезаш да.

Кхъхьегарна динача толамашца дIайолаьлI советски наха шийтталагIа пятилетка. ДIадаха 1965 шу цхьаьттагIа пятилетка тIехьара шу хинна ца Iеш, советски халкъо фашистски Германи ошаьл 40 шу кхачарца белгалдаьнна дар.

Хlаьта Нохч - ГIалгIай яздархоша кердача произведенешца белгалдаьккхар из цIей.

Хlара замано шиъ-цIей дехкарааш хьалхашка оттадуьй. Тахан дерригача дунен тIа йдерриг тIема кхераш кхоачабенача хана, хьалхарча мургIаре дIаэттаб машар дорабара тIаьъеман. Тахан дунен тIа Iайнача герза низ ба дерригача адамий вахар кIалкде. Из тема массза а йоашхаш хила беза литература а искусстве а деятелаш.

ШАЙХИЕВ Iалвади, Советски Союза яздархой Союза член.

КЪОНАЛ— МАШАРА ТIЕХЬА

Вlалла ца хиннача бесса кийчьнаьр уж деношка Стапропромысловски района М. Горького ц1егIа1а йола клуб. Уьхаза гулбенна1ар бурубдеттараш, транспортникаш, машинаш1ераш, № 26, № 37 йолча школаш лаьхчера классай дешархой. «Кагирхой машара тIехьа», яхача темах йолда из сайре кийчьнаьр ВЛКСМ районна а клуба а болхлоца.

Дуне тIема цIерах лорадарах йола стихотворени а ешаш дIайолайир из. Хьамсарца вай Дьаьхел, ираз дола йоаш йолча тIехIенах, къахьегаш болча кагирхоех дийцар ВЛКСМ Старопромысловски района школаьгIа Москве хиннача кагирхойн студентийн XII Дерригдуьн фестивале дахьа доацан хинна Т. Шуликина. Иччаргыгаьч фестивале яьккха ха, уьхаза байза иовкъостт, йоаш цо.

Дьаьхда тIоаран дегт зале. Сцена тIа хьаттайлоал «Зама» яка эстрадни ансамбль — XII-ча Дерригдуьнен фестивала дипломант. Зале гулбенна1ара бокхача безамца тIаьш нъонача ансамбла концерт.

Шоай товзал гойт дешархоша «Японски журналиьнаьх илли доаккх «Ульбика» кагирхой берий вокальни группа. Дог хоадолийташ да из. Шу дуне, ши вахар. Ма хала ца ваьк рузнъа гуьлелга мара кхы цIама доанача напцигIама мехкашара берий-вахар. Ина болаш, дегIа уьхаьIена бола кагирхой болх боацан ба. Хала да вайна из кхетаде, уьхаьта баьхьарг шиитта да. Кипосарано баьхьоях хьаннаьлаьстически мехкашна болх боацан биса кагирхой. Уж бIаргагу зале балгача вай къонача йолаьлоашта, Гулбенна партийна юкъе ба Афганистане шоай интернационални денхар нхоачандаь пIабаьхьа на кагирхой — Р. Ахмадов, В. Бондаренко, А. Полищенков. Царна хетаю шоай аргIанара номер «Седа1ад» яхача хьдхара коллективо.

ТIехьахьа сайре чакхйолаш цеча тIа хьаттайлоал Ташкалинск УТТ комсомольски организацне секретарь Т. Старунко. КПСС XXVII съезде дуьшуьа деиаита юкъе белгтала моттиг дIалаьшай машара тIехьа вай мехно доаттабеча въосамах, тIом да хьинайтара де дезаюч дувцача денаша. Старопромысловски района кагирхой, берригга а советски вах сашна, машара тIехьа ба, аьлар цо. Ше эгIара хьалха кулг а йадеш. Iодийнар районна кагирхоина машар дорабара тIаьхьехан дола вкайкаргба.

Зале юха а хоз музыка, ашарш, ешаш стихаш. Машара тIехьа кулгаш яздеъ хьаттаьх дукха а, дезаюч дувцача денаша. Старопромысловски района кагирхой, берригга а советски вах сашна, машара тIехьа ба, аьлар цо. Ше эгIара хьалха кулг а йадеш. Iодийнар районна кагирхоина машар дорабара тIаьхьехан дола вкайкаргба.

Зале юха а хоз музыка, ашарш, ен стихаш. Машара тIехьа кулгаш яздеъ хьаттаьх дукха а, дезаюч дувцача денаша. Старопромысловски района кагирхой, берригга а советски вах сашна, машара тIехьа ба, аьлар цо. Ше эгIара хьалха кулг а йадеш. Iодийнар районна кагирхоина машар дорабара тIаьхьехан дола вкайкаргба.

Эскаре гIулакх деш ба вай мехкахой

ОАХА ДОККХАЛ ДУ

С. М. Кирова цIерагIа йола Цlе Байрахх лелаеча Орденоннкондевски лаккъера тIемакомандни СССР МВД училище деиаш вай республикера духха кагирхой бе. Отпуске цIабаьхьа хилар моллагIча курсе деиаш багIа курсанташ-вай мехкахой. Тха дехаргIа редакце хьоашаллагIа а балхха, цар дийцар шоай учиицаца, курсантех вахарх.

— Мана, мишта лаьрхIар оаш цу училище деша отта? Г. Янгульи — курсант.

— Шиъ гIуларка тIера. Дьаьхенна мутIаьхьа хиза всаа эпсар - командир. Ухх училище деша отта бесам хинар са, дьада а тIема шеранна батальона командир а волаш МВД доаьхошка гIуларс деш хиннадь. Дукха дуьшцеи по шиъ тIема наьхьех, дийна бисача а байна-ча а однополчанех, цар деналах, къонахчаллах. Кастъкаста локолора аз се эIаьстинга волча хана цун китела тIа яда ордненаш медалаш, Сталинградера дIаболаьхенначабар шу тIема ниъ, эIаьстинга чакхбаьлар из Берлине. ТIом янстебабьначчул тIехьагIа а дуккхача шеранна гIуларс деш дина хиннаь из Советски Эскаре. Ишшта тха дезаюе дуьхьа дийпар АУшевгIар вежарай денаеча гIулархех. IагIа мел болчар къоабалдар тIема учиище со деша водиагIа.

О. Сидоров — курсант.— Барзlагlча классе деша ва-йаш зар со уж училище пешшарда аьина, айса чIоагIо еча хана. 1984 шера из училище йистьбьнхсай са дайнш йоIа Долинский Владимира а. Цун да а Советски Эскаре гIуларх деш вар праиорцин к волаш. Хlанз из Венгре ва. Цар шинигерга иисал а ийна чIоагIо йиг да эпсар хила, хIанз из гIуларх хчоачашдеш а ва. Дlахо деша бесам ба М. В. Фрунзе цIерагIча академе.

— Малагlча къаман шех ба шуна цхьаьна денарш, подразделеие активо малагIа болх бу?

А. Полин — вокхсагIвола сержант. — Тха подразделенне денаш бараш дуккхача къаман кагирхой ба: эрсий, украинадш, татараш, нохчий, гIалгIай, кхыбараш. Къаьстта аьа чIоагIо соша вай республикерча кагийча нахах. ТIехдика шоай денхараш хоачашдеш, дешаш бе отделение командир Бажаев Мала-мад, гIалгIай кагий вах Варжихоев Роман Петоев Муьсаи. ТIема а политически а нийчча отгIаггIаш. Сецдгна а тIаьша а тешаме а новьхостий ба уж. Шоаш херка профессии геттара дуьхьа еза парна, къинаре лаьца доал юкъара вахаре. Уж санна ба тха беррига курсанташ.

Хlаране дика хьетаду эскаре гIуларс деш. Дlабаьхьа а къонача салгIата хьехара шоашта дукха ха дезилга, кадай, из болаш, моллагIа хадоаргIолаш хила везика, цуздика дика дегIагIа тесад оаха спортаца. Берригга а тIема - спортивни комплекса значительни ба, ахархел совгIа барой спортсмен разрядгай я. Каст-каста чакхйоах оаха дзюдох, самбох, герз доацан латарах йола яхьаи, 6,10 километр марш бросонаи ю удаш. Яхьаи хул кхыча училищай курсантаца а. Хlаьта белгалдаьккха деза мехка тIема учиищашта юкъе спортах даим а хьалхалатташ тха яр йолта.

Цу дита деза шийна аьича, шолагIача мутIаьхьа хинна лелаш ва Шайхамигов. Дуду Керимович а. Сесаг а енна цхьа йоI мара йоацан ваз из. Цун хIамаш а йохаш молаш лелаш а ва. Юрта Совета исполкомо балха отавашвар из. Цунах а гIуларс хиланзар. Ше хьожабаьча балха ванзар.

Уж баррагаш а ЛТП баххийтара документаш шийдеш да хIанз. ДикагIча сагIорахьа хувца ца лой царна тIеъха бохийтарца кхыбараш а.

Алиготлихаштеи малараш меларатшеи дузьила элаттабеча нъоаме доакха новькостал ду гойтара агитаце а. Комисс кIира цисца «Новлючка» яха сатирически пенгазет арахеп. Юрта юкъе пах этгара дукхагIа гуллуха хьалтох из. Цу тIа буьш къаръкъай кхьагIарах тIехьбабина лелараш, цхьаннахьа а болх беш боацараш, общественни порядок телхараш.

Мехарш мелиата дIалаьккхара лелабу болх дIаэо йодача хана кхы тIа а тоабе лаьрхIад комисс.

Н. ГЕЛАГАЕВА,
Суижиеки района хьалкъа депутатий Сериоводсерча юрта Совета председатель.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

АЛЕКСАНДРОВ Николай Федорович

Вахарера дIаваха КПСС член, историчесни Iилмай кандидат, Грозиеиски мехдаьтта института философеи Iилмаи коммунизмаи кафедра доцент Александров Николай Федорович.

Н. Ф. Александров ваьв 1915 шера Ульяновски области Русские Чукалы яхача юрта.

Къахьегама гIулархаш дIадолаьдьI 1931 шера. Колхозин кагирхой школа хьехархо, заведующи, халъа образование отдела инспектор, юкъерча школа директор воваш болх баьб.

1941 шера Коммунистически партие чIенаала вахаь Николай Федорович.

1943 шера дина партийни балха тIа хул Н. Ф. Александров, Чувашски АССР-е партие районна отдела заведующи, Украина Компарте Кировоградски обкома пропагандан агитаден отдела инструктор хиннаь.

1945 шера марте дина-з город Грозне болх беш хиннаь Н. Ф. Александров. 1949 шера дина партие обкома секретарь заведующи, отдела заведующе заместитель, заведующи хиннаь. 1963 шера дина Нохч - ГIалгIай госпединституте академика М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозиеиски мехдаьтта института преподавательски балха тIа хиннаь.

Н. Ф. Александрова доакха дакъа лаьиад республика халкъа болх беш хиннадар, награжденина надраш хьеиарн исторически Iилма деГадоладаран юкъе.

Николай Федорович бетгалдаллаш хиннаь Iалъамате чIоагIа кхъьегама тIера хиларца, партийни принципиальносте чIоагIа йолаши доагIар дина халкъехьаш а пIера, новьхостагта эцачоа оарцаГIоаьлаш терно еши хиларца.

Цун хьаьнада кхъьегам правительствении совгIаташ ца белгалбаьккхаб.

Николай Федорович Александрова сийрах гIулархаш дIц на луш даим тха дегашка латтарга.

Новьхостий группа.

Журнала оргIанара номер

Кепа теха араьлнай «Агитатора блокнот» яхача КПСС Нохч-ГIалгIай обкома журнала йиьлаГIа номер. Из хьаделлаиу «КПСС XXVII съезда хетаньа яхье котбаьнпаргата лаьха советски халкъа» тхаца редакцини статьца.

«Цlе байрахьан лелаеча коллективашка» салача рубрикана кIал я «Шелковский» яхача тоалмасова «Жителедерий гIулархаши саготонаши» яха статьи. Журнала номер тIа кепа теха я Грозиеиски мехдаьтта института философеи Iилмаи коммунизмаи кафедра заведующи исторически Iилмай доктора П. Юсупова «Байъдар харидолучина духьала» яха а ткыйола а статьаш.

ХЬАМСАРА ИЙДАРХОЙ!

№ 81 йолча «Къона техник» яхача магазине (Ленина проспект, 100/74) йохаш я Горькае хьаль «Чайка» оала кондиционни йоаца бос бола хьожкар дола телевизор.

Мах 315 сом.

«Промтовары» объединени.

ТЕЛЕВИЗОР НЕКОНДИЦИОННЫЙ

САМОЛЕТАЦА НИКЪ БЕ ДУВЛА!

Грозиерча аэропортера гIетташ дIаухача еррига рейсех лелача самолеташ тIа мукъа моттигаш я Грозиеиски аэропорте.

Хьаллхе дохаш дола авиабилеташ дохка доладу самолет дIакхале 1—15 ди хьалха. Кассашка ярца йиш я юхавоаргIа ди гарантированни дола билет а.

Заказаш дIаийду ух1 телефонаца: 2-75-46, 2-36-08.

Самолетаца лела!

ТЕЛЕВИДЕНИ

6 МАРТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ах».
8.45 — «Торпедоносцаш». Художественни фильм.
10.20 — «Халкъа аьзарш».
10.30 — КПСС XXVII съезде. Телевизионни документальни фильма премьера.
11.20 — С. Рахманинов. Фортепьяно оркестраца № 1 йола концерт.
11.50 — КПСС XXVII съезде. Инстедаьна — С. Прокофьев. № 7 йола симфони.
14.30 — «Нердадараш».
14.45 — «Егор Иванычч». Телевизионни документальни фильм.
15.45 — «Дай лийначу наьхьагIа». Бригадеонни радион Централни телевиден Москачка берий хора концерт.
16.20 — «Стадион массенна ач».
16.50 — «Дивансии пандараш» яхача ансамбла концерт г. Ливны Орловски областа.
17.05 — «Ликанта шу дIавнии бонккаргIеи».
17.40 — 10. А. Гагарин гIатта 25 шу дуьзаш. «Космически завоеваниеи Iатетоса» сагIонаш.
18.40 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Дунен кагирхойн».
19.30 — «Приключенчески фильма экран». «Ялхагlгlар».
21.00 — «Ха».
22.30 — РСФСР халкъа артиста Н. Кикорсова культадаеча Еррига1ерни радио Централни телевиденнен эрсий халкъа инструментий Академически оркестера концерт.
23.30 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйранара гимнастика».
8.15 «Кхайкаеи» Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Географи 8-гIа класе.
9.05—12.55 — Английски мотт. Iомабу 1-гIа шу.
10.05 — СПТУ дешархочун, Юнгара доаттаделлар.
10.35—11.40 — История. 7-гIа класе.
11.05 — Г. Абашидзе поэзи. «Ц1 — «Са тхан доттагIа» гIашта». М. М. Пришвина произведенеи «Кладовая солнца».
13.25 — XIX бIаьшераза эрсий искусство. А. Г. Венецианов.
14.05 — «Из я, инженера».
15.05 — «Нердадараш».
17.20 — «Вай флагмана тIевтта долг». «Заман хьарамаш» «Со я сиена цаh». Телевизионни документальни фильмаш.
18.30 — «Шун бешбаьсти».
19.00 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.20 — «Къонабарий панорама».
19.50 — Кхалсагача безаме (нохчий меттала).
20.30 — Гlандболаи лучше чемпионат. Мальчах. Финальни группа командай матч. Швейцария перезда.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Нешаш». Художественни фильм.
23.15 — Уральски халкъа исполни хоровоаш. Свердловски филармонина.
23.30 — «Нердадараш».

РАДИО

6 МАРТ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55—7.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.35 — Передачай программа.
8.40—9.00 — Концерт.
11.15 — «Гражданскеи оборонаи дуьл». «Хьамсара (нохчий меттала).
11.35 — «КПСС XXVII съезда материалаша тешаьу». Корреспонденци (гIалгIай меттала).
11.45—12.00 — «Инженер — эшша профессии».
15.30—16.00 — Илли оал Валид Дагаева.
17.16 — «Машаерн иразен духьал». Микрофонца хьалхашка ва Нохч-ГIалгIай халкъа яздархо А. Бонов (гIалгIай меттала).
17.31 — Радионурнал. «Шоаш на, халкъах» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Акхий-Мартанера ахаш леладархой болча» (гIалгIай меттала).
18.40 — Радионурнал «Атеист».
18.55—19.00 — Музыка.

7 МАРТ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.35 — Передачай программа.
8.40 — 9.00 — Ленинах, партех, Даймехках дола илли.
11.15 — «Динозавр хьыхъара». (нохчий меттала).
11.30 — «Халкъи партии цхьана да». Къамал (нохчий меттала).
11.45 — 12.00 — Музыка.
15.15—15.30 — КПСС — советски общества кулгаллара низ».
16.00 — «Цlе сийгаш» (гIалгIай меттала).
16.30 — 16.55 — Концерт.

Хlоаттал

Тахан республике гIоллеи Грозиеи морхан а йолаш, йоачан а йоацан, цхьаьнона моттигашна дохк а доаллаш, тайп-тайпара оагIонашхаьра секунде 3—7 метр чIоагIа муха а хьекхаш хилеи фегара температура республике 2—7. Грозие 3—5 градус йоккал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачан а йоацан, цхьаьнона моттигашна дохк а доаллаш, тайп-тайпара оагIонашхаьра секунде 3—7 метр чIоагIа муха а хьекхаш хилеи фегара температура бийсина —2 — 7 дийнаха 0, +5 градус йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, уд. 92. Телефонаи: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-84-68; бехктохкама секретара — 2-84-68; отделаи: партийни яздара — 2-34-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; шисьмой - 2-85-64, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68: отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувзи шинареи. ереи, шоаттеи деношка

I-05070. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 982.